

MINH TRIẾT “TRỒNG NGƯỜI” CỦA HỒ CHÍ MINH

• Đặng Quốc Bảo^(*), Phạm Minh Giản^(**),
Tăng Thái Thụy Ngân Tâm^(**)

Tóm tắt

Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, tư tưởng về giáo dục chiếm một vị trí quan trọng, nó thể hiện sự quan tâm sâu sắc của Người đến việc giáo dục và đào tạo con người có tài có đức cho sự nghiệp phát triển nước nhà. Lời dạy của Người thể hiện qua nhiều bài viết, bài nói trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng. Chúng tôi thông qua lời kêu gọi ngày 13/9/1958 nêu ra một số điều cơ bản trong minh triết “trồng người” của Hồ Chí Minh, minh chứng những lời dạy, đánh giá của Người vẫn còn nguyên giá trị cho thế hệ ngày nay.

Từ khoá: Minh triết, trồng người, Hồ Chí Minh, giáo dục.

1. Đặt vấn đề

“Trồng người” là tư tưởng lớn trong văn hóa phương Đông và dân tộc Việt Nam. Các gia đình Việt được truyền ngôn từ thế hệ này qua thế hệ khác các thông điệp “Con hơn cha là nhà có phúc”. Tiếp thu tinh hoa của tiền nhân và lĩnh hội quan điểm nhân văn về con người, phát triển con người (human development) của Karl Marx, Jean-Jacques Rousseau, Lev Tolstoy, Hồ Chí Minh đã kiến tạo tư duy “trồng người” cho đất nước mình.

Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm đến sự nghiệp “trồng người”, thể hiện qua những lời dạy, những bài nói chuyện, những bức thư Người gửi đến các thầy giáo, cô giáo, học sinh. Những lời dạy của Người đến nay vẫn còn mang tính thời sự, là kim chỉ nam cho công cuộc đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo.

2. Nội dung

2.1. Lời kêu gọi ngày 13/9/1958

Trong những ngày sôi nổi thực hiện cuộc cải cách giáo dục lần thứ hai (được triển khai năm học 1956-1957) và miền Bắc bước vào cao trào kiến quốc mới, đấu tranh thực hiện thống nhất nước nhà; Bác Hồ đến thăm lớp chính trị của giáo viên cấp II, cấp III, đặt tại trường Bồ túc công nông trung ương (nay là nơi tọa lạc của Học viện Quản lý giáo dục), nội dung được đăng trên *Báo Nhân dân*, số 1645 (14/9/1958) với tiêu đề “Đào tạo thế hệ tương lai là trách nhiệm nặng nề nhưng rất vẻ vang”, thông qua lời nhắc nhở với các thầy giáo, cô giáo, Bác có lời kêu gọi toàn dân:

“Vi lợi ích mười năm thì phải trồng cây, vì lợi ích trăm năm thì phải trồng người. Chúng ta phải đào tạo ra những công dân tốt và cán bộ tốt cho nước nhà. Nhân dân, Đảng, Chính phủ giao cho các nhiệm vụ đào tạo thế hệ tương lai cho các cô, các chú. Đó là một trách nhiệm nặng nề nhưng rất vẻ vang. Mong mọi người phải cố gắng làm tròn nhiệm vụ.

Tất cả các giáo viên chớ nên cho học thế này đã là đủ, mà phải tiếp tục học tập thêm để tiến bộ mãi” [5, tr. 222].

Hồ Chí Minh đề cập việc đào tạo được những công dân tốt là xác định nhiệm vụ “nhân cách” của giáo dục, đề cập đào tạo được những cán bộ tốt là xác định nhiệm vụ “nhân lực” của giáo dục.

Giáo dục vô luận ở đất nước nào, hoàn cảnh nào cũng có hai nhiệm vụ đào tạo ra những con người có đủ “nhân cách - nhân lực”. Có nhân cách tốt mà nhân cách ấy không chuyển thành nhân lực hoặc ngược lại có nhân lực tốt mà nhân lực ấy thiếu nền tảng của nhân cách không thể giúp cho đất nước phát triển bền vững.

Lời Bác dạy dù đã qua gần sáu thập kỷ song vẫn luôn luôn cần thiết để nhận diện những vấn đề then chốt của đổi mới giáo dục hiện nay.

2.2. Ba điều cơ bản trong minh triết “trồng người” của Hồ Chí Minh

Di sản giáo dục có trong các lời dạy của Hồ Chí Minh rất sâu sắc, phong phú. Chúng tôi xin thu hoạch ba điều cơ bản sau từ lời kêu gọi ngày 13/9/1958 của Người.

2.2.1. “Vượt gộp *Quản - Mặc*” và tái cấu trúc vào hoàn cảnh mới của đất nước

“Vượt gộp” được giáo sư Phan Ngọc diễn giải

^(*)Học viện Quản lý giáo dục.

^(**) Trường Đại học Đồng Tháp.

như sau: Vượt gộp không phải là chạy theo cái mới, bỏ qua cái cũ, cũng không phải như khi bám lấy cái cũ mà coi thường cái mới.

Trong lời kêu gọi ngày 13/9/1958, Hồ Chí Minh đã vượt gộp tư tưởng chính trị giáo dục của hai danh nhân Trung Hoa thời Tiên Tần.

Quản Trọng (725-645 TCN) tên thật là Quản Di Ngô, là một chính trị gia, nhà quân sự và nhà tư tưởng Trung Quốc thời Xuân Thu. Quản Trọng được Bào Thúc Nha tiến cử với Tề Hoàn Công, được phong làm tể tướng, ông đã đề ra cải cách giúp nước Tề trở nên hùng mạnh. Trong sách *Quản Tử* hiển kể cho Tề Hoàn Công, Quản Trọng có câu nói nổi tiếng:

“Nhất niên chi kế, mạc như thụ cốc;
Thập niên chi kế, mạc như thụ mộc;
Bách niên chi kế, mạc như thụ nhân;
(*Tính kế một năm chăm lo trồng lúa,
Tính kế mười năm chăm lo trồng cây,
Tính kế trăm năm chăm lo trồng người*).

Mặc Tử: có nhiều giả thuyết khác nhau về năm sinh và năm mất của Mặc Tử, ở đây chúng tôi theo công trình nghiên cứu của Nguyễn Hiến Lê tạm dùng năm 480-397 TCN [11]. Mặc Tử sinh ra ở nước Lỗ, sau làm quan ở nước Tống. Ông xuất thân con nhà bình dân, không tán thành chế độ quý tộc của nhà Chu, rất có nhiệt tâm, cực đoan cứu thế và có tài biện luận, được xem là người hết lòng với xã hội, lo việc thiên hạ.

Trong học thuyết của mình, ông khuyến nghị nhà cầm quyền thực hiện ba cương lĩnh “kiêm ái”, “phi công” và “tiết dụng”, với mục đích đem đến phúc lợi cho nhân dân. Trong đó, thuyết kiêm ái khuyên mọi người yêu thương nhau như chính bản thân mình, không phân biệt người và ta; trong “phi công” ông mạt sát sự đánh chiếm nước người; “tiết dụng” nghĩa là bớt tiêu xài. Ông coi đường lối chính trị là thực hiện “lợi vi bản” chứ không phải là các cuộc chiến tranh phi nghĩa. Mặc Tử lo cho thiên hạ, nên cả đời thuyết phục các nước lớn đừng đánh các nước nhỏ, cứu các nước nhỏ bị xâm chiếm. “Kiêm ái” là lý thuyết, “phi công” là thực hành; “kiêm ái” để gây lợi, “phi công” để trừ hại [11, tr. 83]. Hay nói cách khác, yêu nhau là cái lợi lớn của thiên hạ, tranh nhau là cái hại lớn của thiên hạ.

Khắc phục lập trường bá đạo của Quản Trọng

(Quản Trọng nêu ra “bách niên thụ nhân” là đề Tề Hoàn Công nên nghiệp bá), sự không tương của Mặc Tử (Mặc Tử cầu mong thần linh bằng uy quyền sẽ khiến cho bọn vua chúa biết “kiêm ái”, “tiết dụng”, “phi công”), Hồ Chí Minh xác định ở đất nước mình: “Đây là nhiệm vụ nặng nề nhưng rất vẻ vang. Mong mọi người phải cố gắng làm tròn nhiệm vụ”.

Trong lời kêu gọi của Hồ Chí Minh, cái truyền thống và cái mới về quan điểm giáo dục đã hoán cải vào nhau: cái truyền thống trở thành cái mới mà không lạ, cái mới hòa vào cái truyền thống vẫn giữ được sự tiếp biến theo động thái đang phát triển.

Thông điệp của Hồ Chí Minh là sự tái cấu trúc tinh tế và tài tình: vừa Việt Nam hóa vừa hiện đại hóa tư duy giáo dục theo điều kiện mới của đất nước.

2.2.2. Làm mới quan điểm “phát triển con người”

Xây dựng nền giáo dục giải phóng cho con người thoát khỏi sự tăm tối, có quyền sinh tồn và phát triển tự do là lý tưởng nhất quán của Hồ Chí Minh. Trên con đường cách mạng của mình, từ rất sớm Hồ Chí Minh đã nêu ra “Thực hiện giáo dục giải phóng con người”.

Năm 1930, trong bài viết *Báo cáo gửi Quốc tế Cộng sản* bằng tiếng Anh, Nguyễn Ái Quốc nêu ra cương lĩnh của những người cộng sản Việt Nam “To make Education for All”. Và “Giáo dục cho mọi người” (EFA) ngày nay là lời kêu gọi của UNESCO gửi đến mọi quốc gia trên toàn thế giới.

Hồ Chí Minh thực hiện phương châm: “Học nhi bất yếm, hỏi nhân bất quyện” (Học không biết chán, dạy không biết mỏi - Khổng Tử) suốt cả cuộc đời. Người từng là thầy giáo Lý Thụy ở Quảng Châu, là thầy giáo Thâu Chín ở Thái Lan, là thầy giáo Gia Thu ở chiến khu Việt Bắc.

Tháng 01/1946, trong bài trả lời các nhà báo nước ngoài đăng trên *Báo Cứu quốc*, số 147, ngày 21/01/1946, Hồ Chí Minh nêu ý tưởng của mình: “Tôi chỉ có một sự ham muốn, ham muốn tột bậc, là làm sao cho nước ta được hoàn toàn độc lập, dân ta được hoàn toàn tự do, đồng bào ai cũng có cơm ăn áo mặc, ai cũng được học hành” [1, tr. 161-162].

Xét một cách tổng quát, con người có ba yêu cầu: yêu cầu sinh tồn (cơm ăn, áo mặc), yêu cầu khẳng định thể diện (đất nước có độc lập, dân tộc có tự do), yêu cầu phát triển (học hành); bằng lời phát biểu chân thành, Hồ Chí Minh đã nêu ra chiều sâu về giải phóng con người mà đến ngày nay Chương trình phát triển Liên hiệp quốc (UNDP) đang tích cực quảng bá.

Tháng 9/1949, đến dự khai giảng lớp chính trị cao cấp đầu tiên của đất nước, nay là Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Hồ Chí Minh viết vào Sổ vàng nhà trường:

“Học để làm việc, làm người, làm cán bộ,

Học để phụng sự Đoàn thể, “giai cấp và nhân dân, Tổ quốc và nhân loại.

Muốn đạt mục đích thì phải cần, kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư” [2, tr. 684].

Hồ Chí Minh coi điều quan trọng nhất của giáo dục là “Học để làm người” và con người này phải có “Cần - Kiệm - Liêm - Chính”.

Trước đó, tháng 6/1949, với bút danh Lê Quyết Thắng tại chiến khu Việt Bắc, Người viết cuốn sách *Cần Kiệm Liêm Chính* được Ủy ban Kháng chiến hành chính Liên khu I xuất bản năm 1949. Nội dung được viết trong 4 bài báo đăng trên báo Cứu Quốc: “Thế nào là cần”, “Thế nào là kiệm”, “Thế nào là liêm”, “Thế nào là chính”. Người viết *Cần Kiệm Liêm Chính* để huấn luyện cán bộ, Người xác định:

“Trời có bốn mùa: Xuân, Hạ, Thu, Đông.

Đất có bốn phương: Đông, Tây, Nam, Bắc.

Người có bốn đức: Cần, Kiệm, Liêm, Chính.

Thiếu một mùa, thì không thành trời.

Thiếu một phương, thì không thành đất.

Thiếu một đức, thì không thành người” [8, tr. 317].

Phải đến cuối thế kỷ XX, năm 1966, UNESCO mới có tuyên ngôn “Học để làm người” (Trong tác phẩm “ Học tập - kho báu tiềm ẩn”. Trên nhiều khía cạnh do cảm quan chính trị nhân văn, Hồ Chí Minh đã đi trước tư duy thời đại gần năm thập kỷ khi khẳng định điều này trong mối liên hệ với “Cần - Kiệm - Liêm - Chính”.

“Cần - Kiệm - Liêm - Chính” vừa là mục tiêu, vừa là động lực của “trồng người” ở bất cứ nền giáo

dục nào theo mục tiêu phát triển nhân văn.

“Cần - Kiệm - Liêm - Chính” không chỉ là hệ giá trị cho người Việt Nam, mà còn là giá trị cho nhân loại khi đồng tiền vận động bất chính, giả dối lên ngôi, sự vô cảm và bạo lực đang hoành hành.

2.2.3. *Yêu cầu tổ chức quá trình dạy học kiến tạo “Vi lợi ích” chứ không phải quá trình dạy học “Vi ích lợi”*

Một điều tinh tế trong thông điệp của Hồ Chí Minh, đó là kêu gọi tổ chức quá trình dạy học “vi lợi ích” (for interests) cho nhân dân chứ không phải là quá trình dạy học “vi ích lợi” (for usefulness) cho nhân dân. Nền giáo dục, nhà trường, sự dạy học lấy mục tiêu “vi ích lợi” thường nêu ra các nội dung tuy hào nhoáng nhưng xa vời, mênh mông, trừu tượng. Đây là tâm nguyện sâu xa của Người chứ không phải sự diễn đạt bất chợt trong các khẩu ngữ của nhà chính trị.

Chính ở thời điểm nêu lời kêu gọi “Vi lợi ích”, Người có sự phê bình, uốn nắn, sự lệch lạc của dạy học trong các nhà trường còn chịu sự ảnh hưởng của thói tư phạm từ chương. Có lần Người nói với Bộ trưởng Nguyễn Văn Huyền: “Dạy như các chú thì chỉ tạo ra những hòm sách, những bồ sách”.

Thuật lại chuyện này, giáo sư Phạm Tất Dong, Phó Chủ tịch Hội Khuyến học Việt Nam cho rằng: Đó là một nhận xét rất sâu sắc, mà hình như nhận xét ấy lại càng đúng với thực trạng giáo dục hiện nay. Đối với việc dạy dỗ học trò, chủ tịch Hồ Chí Minh luôn đòi hỏi nhà giáo dục, trước hết là nhà giáo hàng ngày dẫn dắt học sinh trên con đường học vốn phải gắn với hành. Học chỉ để hiểu thì không đủ. Điều quan trọng hơn cả và cũng là mục tiêu của việc học là làm, là lao động, là tiến hành những hoạt động xây dựng và phát triển xã hội, cải tạo cuộc sống để trở nên giàu có và thông thái [9].

Hồ Chí Minh có sự tiếp cận “Bốn trụ cột” của việc học ở Việt Nam mang tính thực tiễn và sâu sắc như sau:

a/ Học để sửa chữa tư tưởng... Tư tưởng đúng thì hành động mới khỏi sai lạc và mới làm tròn nhiệm vụ cách mạng được.

b/ Học để tu dưỡng đạo đức cách mạng: Có đạo đức cách mạng thì mới hy sinh tận tụy với cách

mạng, mới lãnh đạo được quần chúng đưa cách mạng đến thắng lợi hoàn toàn.

c/ Học để tin tưởng:

Tin tưởng vào Đoàn thể.

Tin tưởng vào nhân dân.

Tin tưởng vào tương lai của dân tộc...

d/ Học để hành: Học với hành phải đi đôi. Học không hành thì học vô ích.

Hành mà không học thì hành không trôi chảy [8, tr. 373-374].

Bốn trụ cột mà Hồ Chí Minh nêu ra cộng hưởng với bốn trụ cột của phương Đông truyền thống “Tu - Tề - Trị - Bình” và bốn trụ cột của phương Tây hiện đại: “Học để biết - Học để làm - Học để chung sống - Học để làm người” làm thành bản tổng hòa giao hưởng về việc học cho nhân loại.

Người cũng lưu ý bốn điều mà người quản lý dạy học phải biết gắn bó để có nền giáo dục “Vi lợi ích”, để người học học hiệu quả.

Bác căn dặn:

“Siêng học tập thì mau biết.

Siêng nghĩ ngợi thì hay có sáng kiến.

Siêng làm thì nhất định thành công” [8, tr. 318].

“Không phải có thầy thì học, thầy không đến thì đùa, phải biết tự động học tập” [8, tr. 373].

Qua những điều Bác **dạy** thì học phải có **tập**, học kết với **tự**, học gắn với **hành** và cao điểm là **tự học, tự động học tập**.

Bức thư gửi học sinh nhân ngày khai trường năm học 1945-1946, năm học đầu tiên của kỷ nguyên giáo dục cách mạng, Hồ Chí Minh trên cương vị người đứng đầu Nhà nước đã long trọng cam kết tổ chức được nền giáo dục hoàn toàn Việt Nam, nền giáo dục làm phát triển hoàn toàn những năng lực sẵn có của thế hệ trẻ.

“Ngày nay các em được cái may mắn hơn cha anh là được hấp thụ một nền giáo dục của một nước độc lập, một nền giáo dục nó sẽ đào tạo các em nên những người công dân hữu ích cho nước Việt Nam, một nền giáo dục làm phát triển hoàn toàn những năng lực sẵn có của các em”. Bởi vì “Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu hay không, chính là nhờ một phần lớn ở công học tập của các em” [8, tr. 17-18].

Hơn 70 năm xây dựng phát triển giáo dục kỹ

nguyên mới, gần 60 năm thực hiện lời kêu gọi ngày 13/9/1958, giáo dục đất nước đã thu được những thành tựu, nhưng còn đó nhiều nổi ngổn ngang, dờ dang. Trên đại thể nền giáo dục mới hoàn thành mục tiêu đảm bảo cho thế hệ trẻ, người dân được đi học, nhưng chưa phải là nền giáo dục để công dân thực học - thực nghiệp, học được những kiến thức thực dụng để đạt được kết quả trong cuộc sống thường nhật của mình.

Ngày 2/9/1948, trong thư gửi nam nữ chiến sĩ bình dân học vụ, Hồ Chí Minh đã có những chỉ dẫn rất thực tiễn:

“Vùng nào còn sót nạn mù chữ, thì các bạn cố gắng thi đua diệt cho hết giặc dốt trong một thời gian mau chóng. Vùng nào đã hết nạn mù chữ, thì các bạn thi đua để tiến lên một bước nữa, bằng cách dạy cho đồng bào:

1/ Thường thức vệ sinh, để dân bớt đau ốm.

2/ Thường thức khoa học, để bớt mê tín nhảm.

3/ Bốn phép tính, để làm ăn có ngăn nắp.

4/ Lịch sử và địa dư nước ta (vấn tắt bằng thơ hoặc ca), để nâng cao lòng yêu nước.

5/ Đạo đức công dân để thành người công dân đúng đắn” [2, tr. 489].

Mong rằng đổi mới giáo dục hiện nay cố gắng quán triệt điều Bác nêu ra từ năm 1948.

2.3. Hiện thực được tâm nguyện của Bác Hồ trong bối cảnh mới

2.3.1. Bối cảnh mới của giáo dục đất nước

Giáo dục đất nước đang đi vào cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, thời đại tri thức. Cuộc cách mạng này đang tạo ra nhiều thuận lợi, song cũng tạo ra không ít thách thức cho sự phát triển giáo dục trên cả 5 cấp độ: Cấp độ nhân cách; Cấp độ bài học; Cấp độ nhà trường; Cấp độ hệ thống giáo dục; Cấp độ nền giáo dục tổng thể.

Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 được các nhà nghiên cứu xác định: Đây là cuộc cách mạng rất mềm mại, nó tạo nên động thái không chỉ là cá lớn nuốt cá bé mà là cá nhanh nuốt cá chậm.

Trong bài viết “Tiếng gọi từ Davos: Sinh viên không thể thiếu 16 điều này” [10] Giáo sư Klaus Schwab, Giám đốc Điều hành Diễn đàn Kinh tế Thế giới (WEF) khẳng định “Chúng ta đang ở trong thời khắc lối rẽ của “lịch sử”, khi phải đối mặt với những bất ổn về kinh tế, địa chính trị, di

cư, khủng bố và cả những niềm tin về thể chế, đạo đức và năng lực lãnh đạo”.

Theo WEF, dạy học trong thế kỷ XXI cần phải đem đến cho người học các kỹ năng sau:

Nhóm kỹ năng kiến thức nền tảng (áp dụng vào từng công việc hàng ngày): Kiến thức ngôn ngữ; Số và toán; Kiến thức khoa học; Kiến thức ICT - Công nghệ thông tin và truyền thông; Kiến thức tài chính; Kiến thức văn hóa và dân sự.

Nhóm kỹ năng mềm (tiếp cận và giải quyết các thách thức phức tạp): Tư duy phản biện và giải quyết vấn đề; Sáng tạo; Giao tiếp; Hợp tác và liên kết.

Nhóm kỹ năng chất lượng (tính cách chất lượng): Tìm tòi/tò mò; Sáng kiến; Kiên trì; Thích ứng hoàn cảnh; Năng lực lãnh đạo; Nhận thức vấn đề xã hội và văn hóa.

2.3.2. Quán triệt sự hình thành các phẩm chất con người

Nền giáo dục Việt Nam trong “sự nghiệp trồng người” vừa phải thúc đẩy cách mạng công nghiệp 1.0, 2.0, 3.0 chắc chắn, giáo dục phải cập nhật với khuyến cáo của thời đại, cho dù ở giai đoạn nào cũng nên quán triệt sự hình thành những con người có các phẩm chất mà Bác Hồ tâm nguyện: Sống khuyến thiện; Sống tình nghĩa; Sống biết vượt khó, có hoài bão; Sống có mục tiêu làm cho Tổ quốc phồn vinh.

Bác Hồ có căn dặn:

“Mỗi con người đều có thiện và ác ở trong lòng, Ta phải biết làm sao cho phần tốt ở trong mỗi con người nảy nở như hoa mùa xuân và phần xấu dần mất đi...” [7, tr. 558].

“Hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin là phải sống với nhau có tình, có nghĩa. Nếu thuộc bao nhiêu sách mà sống không có tình, có nghĩa thì sao gọi là hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin” [6, tr. 62].

“Không có việc gì khó,

Chỉ sợ lòng không bền,

Đào núi và lấp biển,

Quyết chí ắt làm nên” [3, tr. 67-69].

“Nhiệm vụ của thanh niên không phải là hỏi nước nhà đã cho mình những gì. Mà phải tự hỏi mình đã làm gì cho nước nhà? Mình phải làm thế

nào cho ích nước, lợi nhà nhiều hơn? Mình đã vì lợi ích nước nhà mà hi sinh, phấn đấu đến chừng nào?” [4, tr. 455].

2.3.3. Khung mẫu (Paradigm) “trồng người” theo tâm nguyện của Bác Hồ

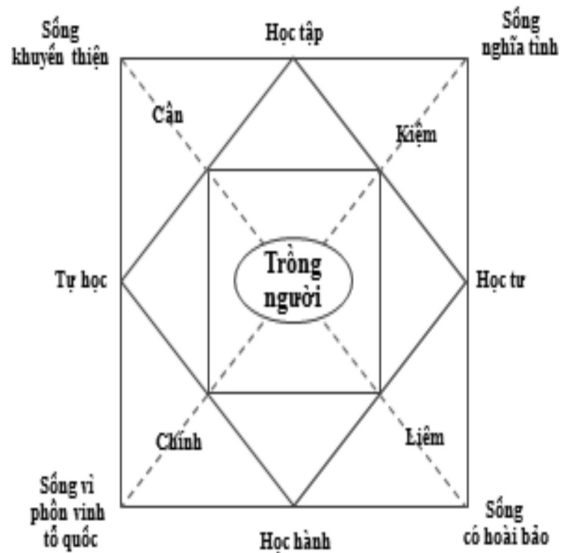
Từ những điều Bác Hồ dạy về “trồng người”, có thể xác định khung mẫu (Paradigm) như sau:

(I) Tâm: “Trồng người” ươm trồng và nuôi dưỡng các tố chất con người.

(II) Hình vuông hạt nhân: giáo dục ý thức Cần - Kiệm - Liêm - Chính.

(III) Hình vuông bệ phóng: tổ chức để người học thuận lợi đồng bộ bốn việc: Học tập - Học tư - Học hành - Tự học.

(IV) Hình vuông phát triển: Bồi dưỡng để con người biết: Sống khuyến thiện; Sống tình nghĩa; Sống vượt khó có hoài bão; Sống vì phồn vinh Tổ quốc.

Hình 1. Khung mẫu “trồng người” theo Hồ Chí Minh

3. Kết luận

Trong suốt cuộc đời làm việc của mình, Hồ Chí Minh luôn luôn quan tâm đến sự nghiệp giáo dục và đào tạo, Người xem “Giáo dục và đào tạo là quốc sách hàng đầu” với lời dạy “Vì lợi ích mười năm thì phải trồng cây, vì lợi ích trăm năm thì phải trồng người”. Tư tưởng “trồng người” của Hồ Chí Minh được thể hiện xuyên suốt cuộc đời hoạt động của Người qua các bài viết, bài nói khuyến bảo thầy

giáo, cô giáo, học sinh luôn cố gắng dạy tốt - học tốt. Đặc biệt, Người đề cao sứ mệnh của thầy giáo, cô giáo trong sự nghiệp đào tạo thế hệ tương lai cho đất nước “Nhiệm vụ của thầy giáo, cô giáo là rất quan trọng và rất vẻ vang”. Những triết lý, tư tưởng về giáo dục của Hồ Chí Minh đến nay vẫn còn mang tính giá trị cho công cuộc đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo./.

Tài liệu tham khảo

- [1]. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, tập 4, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000.
- [2]. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, tập 5, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000.
- [3]. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, tập 6, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000.
- [4]. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, tập 7, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000.
- [5]. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, tập 9, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000.
- [6]. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, tập 10, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000.
- [7]. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, tập 12, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000.
- [8]. *Hồ Chí Minh Tuyển tập*, tập 2, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002.
- [9]. Phạm Tất Dong (2017), *Xã hội học tập*, NXB Hội Khuyến học Việt Nam.
- [10]. Nguyễn Thị Lan Hương (New Asia Global Learning) (2017), “Tiếng gọi từ Davos: Sinh viên không thể thiếu 16 điều này”, *Vietnamnet*, 25/1/2017, <http://vietnamnet.vn/vn/giao-duc/guong-mat-tre/tieng-goi-tu-davos-sinh-vien-khong-the-thieu-16-dieu-nay-353624.html>
- [11]. Nguyễn Hiến Lê (1995), *Mặc học (Mặc tử và Biệt Mặc)*, NXB Văn hoá.
- [12]. Nhóm tác giả (2016), *Bác Hồ với giáo dục - đào tạo và tâm nguyện của nhà giáo đối với Bác Hồ*, NXB Chính trị quốc gia sự thật.

HO CHI MINH’S WISE PHILOSOPHY OF “PEOPLE EDUCATION”

Summary

Education plays an important role in Ho Chi Minh’s ideology. This shows his in-depth interest in educating and training virtuous and talented people for the country’s development. Uncle Ho’s teachings can be found in a great number of articles and speeches during his revolutionary life. On his September-13th-1958 Call, we present some principal points of Ho Chi Minh’s wise philosophy of “People education”, proving that his teachings and comments are now still valid.

Keywords: Wise philosophy, people education, Ho Chi Minh, education.

Ngày nhận bài: 29/9/2017; Ngày nhận lại: 15/11/2017; Ngày duyệt đăng: 6/12/2017.